

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

Enbødning fra Oversættelsen.

DANA IDO-BIBLIOTEKO - II

KR. NYROP

BELLIBRIA

KUN PERMISO DIL AUTORO TRADUKIS

GUNVAR MØNSTER

LA DANA KOMITATO POR LI-
BRO-KOLEKTAJI AD LA KAM-
PEYI DIL MILITALKAPTITI

1916. 22606

KØBENHAVN - DANIA

IMPRIMERIO: HOFFENBERGSKE ETABLISSEMENT, KØBENHAVN

VERDENSKRIGEN 1914-18

8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019385826

0737

KR. NYROP

BELLIBRIA

KUN PERMISO DIL AUTORO TRADUKIS
GUNVAR MØNSTER

LA DANA KOMITATO POR LI-
BROKOLEKTAJI AD LA KAM-
PEYI DIL MILITALKAPTITI

KØBENHAVN - DANIA
IMPRIMERIO: HOFFENBERGSKE ETABL., KØBENHAVN

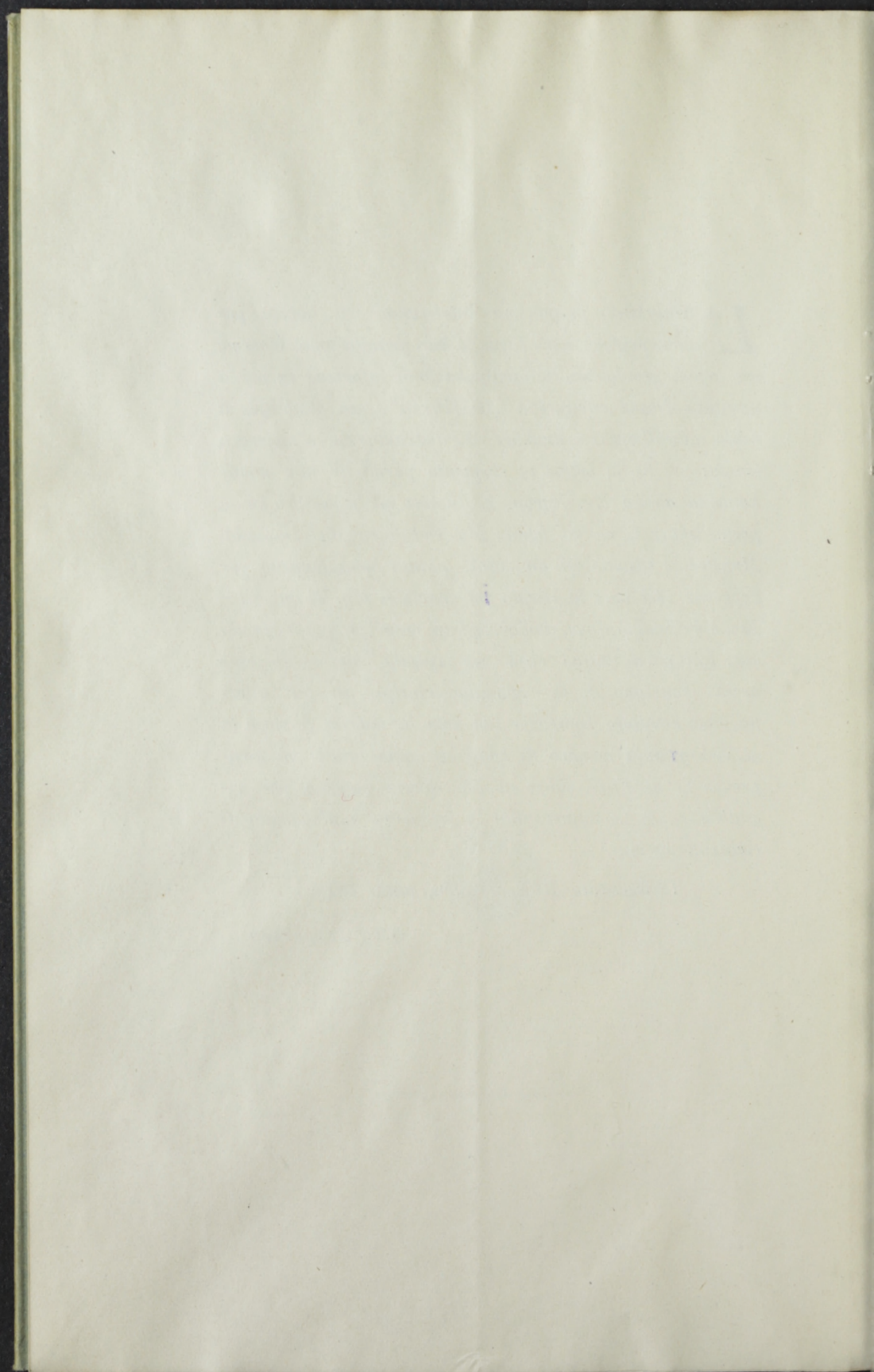

DET HOF-FENSBERGSKE ETABL. KØBENHAVN

LA tradukinto pregas me introduktar ca libreto per kurta prefaco, e me facas lo kun granda joyo. Unesme me joyas, pro ke multi havos okaziono informar su pri la meritoza Dana entraprezito „Bellibria“, qua posibligas a tanta militalkaptiti instruktar su e distraktar su en mizeroza tempo: pri to on lektos la eloquentia paroli di mea mondkonocita amiko Kr. Nyrop. E duesme me joyas pro ke on povas lektar li en la bona Ido-tradukuro da Damzel-Monster, e ta-maniere on vidos, quanta bona moyeno por expresar idei esas la linguo **i**nternaciona Ido. Ti qui vidas Ido hike unesma-foye, deskovros kun surprizo, quante facila esas lektar ca linguo mem sen specala studio; to esas necesa konsequo di la racionala principi, per qui internaciona komitato kompozis Ido kom la maxim facila a la maxim **g**randa nombro di homi en omna landi; on komprenos ke ni Idisti vidas en Ido efikiva moyeno por restablisar pos la nuna milito la kulturala kunlaborado di civilizita nazioni.

Universitato di København, junio 1916.

Otto Jespersen.

OMNADIE arivas ad „*Bellibria*“ en *København* amasi de letri e telegrami ek militanta same kam ek neutra landi, ed li omna fine atingas kontoro en la urbodomo. Anke delegiti ek multa diversa landi, prokuracieri kun sua helperei ek stranjera guvernerii, ciencisti, bibliotekisti, filiini di l'karitato di *Reda Kruco* e. c. frequentas ta kontoro.

Malgre to existas probable nur poka Dani qui til nun intime konocas „*Bellibria*“. Quanti koncias ke poka monati ante nun on kreis hike en Dania ica enigmatoza vorto, quan on vane serchos en la vorto-libri, ed olqua uzesas por indikar funkcio plugrandeskinta en tre kurta tempo, funkcio profitoza e joyigiva por centa mili ek ti qui sufras pro la milito, e honoriziva por Dana laboremeso ed agemeso.

„*Bellibria*“ esas artificala vorto formacita de du Latina vorti: *bellum* (milito) e *liber* (libro), e tale ofranta praktikala e facil-komprenebla internaciona nomo di funkcio havanta la skopo: furnisar libri ad la militalkaptiti. De linguala vidpunto esas enorma avantaĵo povar formacar tala konciza artificial vorti.

„*Bellibria*“ koncentras en sua poka silabi tre vasta kontenajo di signifiko, e samtempe ol esas multe plu manuegebla en praktiko kam longega deskriptiva nomi quale: „Den danske Komité for Bogsamlinger til Krigsfangelejrene“ od „Ausschuss zur Versendung von Liebesgaben an kriegsgefangene Akademiker“ od „Croix rouge; section pour livres destinés aux prisonniers de guerre“.

Dum ke on facis en altra landi, precipue en Suisia, impoziva laboro por remediar irgmaniere la multa diversa dizastri efektigata dal milito, Dania esis til nun ne tre agema en ta domeno. Komprenende ni ne restis inerta. *Reda Kruco* forsendas omnadie multega paketi de omnaspeca provizuri por la kaptitkampeyi di la diversa landi; same la informeyo tante bonege direktata da konsilero Dithmer vaste posibligis interkorespondado dil kaptiti ed lia parenti. Ne esas necesa explikar plu detaloze la extrema importo di ta du entreprenzi. Ma per „*Bellibria*“ nia partopreno dil internaciona laboro plugrandigesis en tante importanta maniero ke lo mustas joyigar omna Dani.

La propre-dicita kreinto di „*Bellibria*“ esas yuna Dana historiisto (bachelero kandidato pri filozofio) *Vilhelm Slomann*. En agosto, di lasta yaro, il reflekteskis pri la posibleso vastege furnisar libri ad la kaptitkampeyi. La ideo pri donar icamaniere aktiva helpo ad milioni de homi okupis il sempre plu multe talgrade ke il abandonis omna sua propra labori, ya mem sua okupeso kom bibliotekisto en la populbiblioteki di København por laborar nur por la realigo di suaprojeto.

Sioro Slomann esas ne nur iniciivo, ma anke praktikem homo komprenanta realigar sua projeti. Il multe voyajis studiis bibliotekala laborado en „The Library School“ en Albany ed esas sendube un ek nia maxim bone instruktita bibliotekisti. Pro to il esis altegrade apta por realigar suaprojeto, e lua varma entuziasmo, unionita kun praktikala supervido e sat granda diplomacala kapablesi, vinkis en astonivekurta tempo la multa e tre diferanta desfacilaji sempre aparinta.

Quik pos la fino dil somerala vakanco, sioro Slomann turnis su private ad la hika ambasadisti dil militanta stati, por examinar kad on havus simpatio por tala internaciona laboro. Videsis balde ke la tempo esis tre bone selektita; iluaprojeto, til nun nur skisata en granda streki, trovis multa aprobo, ya partale fervoroza adhero. Sur bazo di mi-

oficiala Germana respondo sioro Slomann pose sukcesis organizari Dana komitato kapabla riprezentar nia lando en la maxim avantaĝoza maniero en la ĵus komenconta oficiala deliberi kun la ŝtanoj.

La ekzekutiva komitato kompozis de: advokato dil supera tribunalo, fiskal-advokato Vagn Aagesen, profesoro W. Johannsen, ĉef-bibliotekisto H. O. Lange, stabo-mediko S. Meyer, direktoro dil nacia banko Marcus Rubin, profesoro A. S. Steenberg; pluse profesoro Harald Høffding kiu asumis la prezido, bachelero W. Slomann kiu divenis ĝeneralsekretario, e direktoro Benny Dessau kiu ja de la komenco embrasis l'entraprezon kun la maxim varma intereso, ed ilki nun asumis l'ofico de kaseiro. L'unisma kunveno dil komitato okazis en Septembro e kura tempo pose oni sendis sioro Slomann al Ĝenovo pro la duobla skopo tam examinar la labormetodon de simila institucioj kiel ĝi la Dana entraprezon aprobas dal internacia Reda-Kruco.

La Dana sendato retrovenis kun ample informoj e kun la dezirata aprobo; post tio „*Bellibria*“ adoptis kom speciala sekcio sub la Dana Reda-Kruco.

La komitato komencis nun intensa laboro. Oportis fondi kontoron — la komuna aŭtoritato pozis lokojn kie dispono en la urbo-domo. Oportis furnisi pekunio por suportar la sat granda prezenta dispendoj de kontoro-personaro, telegramoj, vojaĝoj, e. c. — diversa privataj donoj volonte la necesaj pekuniaj susteno al entraprezon, de kiu ili provis la extrema importon. Oportis fari longajn listojn kun titoloj de libroj uzeblo en la kaptitkampoj, — studentoj prezentis sin kom volontuloj kunlaboranti. Oportis sendi demandojn al la ŝtanoj ĝeneraloj por liaj hiaj reprezentantoj, — la komitato fakis kunveni post kunveno e redaktis en diversa lingvoj detalojn skribajn pri questionoj e raportoj. Oportis delibere paroli kun la ambasadoj, — la nefatigebla prezidoro dil komitato ed olia sekretario uzis frue e tarde granda diplomacia agado, ricevis en nombroza audiencioj e ricevis ipsa la prokuraciojn dil ŝtanoj landoj.

Tale on laboris tre energioze dum plura monati por la realigo dil projekto. La deliberoj esis ofte tre penozo; omna-instante aparis nova desfacilajoj, kvin oportis vinkar; lere questiono pri censuro, lere questiono pri transporto dil libroj efektigis obstakloj. Tamen la persistemo, skopo-konkianta laboro dil Dana komitato, olua kalma e saja mediacado inter kontrea opinioj, olua prudenta ma rezolvema konduto en la ne rara kazo kande l'una od l'altra del militanta landoj deziris influar la developado dil projekto, fini vinkis omna obstakloj. La diversa gubernieroj adheris oficiale ad la projekto, deputis kompetenti por kontributar ad olua realigo e promisis la necesa ekonomikala helpo. Germanio suaparte votis kontributo di duon miliono marki e *— ina* transsendis diversa prob-biblioteki. Pluse la Moskva helpo komitato qua havas en København kontoro intense laboranta, montris grandega intereso ad l'afero, tam per donar praktikala instruktado pri kompozado di libro-listoj, tam per promisar konsiderinda pekuniala helpo por komprar Rusa libro-kolektaoj.

En februaro la realigo dil projekto fine garantiesis, e la Dana komitato lere sendis advoko, per qua on raportis pri to quo ja esis facita e pri to quo esis facenda. On dicas en l'advoko:

„Tam pro la granda milito kam pro omna la dizastroj efektigata da ol, la neutra nacioj bezonas facar to quon li povas por alejar privaceso e suferi, e tale montrar ke mezoj dil paco quan li ipsa posedas, liaj kordoj movas per la prezenta eventoj qui influas tam la feliceso kam la defeliceso di multega homoj. La kondicioj dil militaj kaptitoj esas ne minime to quo devas atraktar atenco tarelata.“ E plu fore on duras per sequanta reflektado: „La militaj kaptitoj genitas altra mizero kam la materiala, altra suferado kam ta efektigata per la separo de la parentoj. Dum la granda solitaireso dil longa kaptitoj on bezonas mentala nutrivo. Questionesas ne nur pri distrahto ed okupado en la liber-tempoj, ma anke pri ne stupidigar la intelektala kapablesi; e por multaj oportas ne perdar komplete la tempo relate durigota intelektala developo.“

La tasko dil Dana komitato esis nun ofrar su ad omna

militanta landi kom neutra mediacanto, por ke la libri furnisota da singla lando povez parvenar ad samlandana militalkaptiti en enemikala lando, ed ultre to por helpar pri aranjar popul-biblioteki en la kaptit-kampeyi.

Tamen oportas quik mencionar, ke la Dana komitato mustis restriktar sua agado ad funcionar kom mediacanto inter Anglia e Rusia un-latere ed Austria-Hungaria altra-latere; nam pro sua geografiala situeso esus plu facila por Francia uzar Suisia kom mediacanto.

Pos ke la Dana komitato esabis oficiale aprobita, e pos ke olua skopo obtenabis oficiala adhero, on komencis tam en kam exter Dania persistema laborado por realigar la projekti. En Berlin exemple komitato di profesori di Germana universitati adheris energioze ad la kozo sub prezido di sub-sekretario dil stato, v. Michaëlis, e de plura lateri on promisis grandega libro-donacaji. Sammaniere on probis anke en Rusia ed Anglia avancigar la projekti di „*Bellibria*“.

Por protektar l'interesi di omna militalkaptita akademiani on institucis en København aparta komitato sub prezido dil rektoro di l'universitato, profesore I. L. Heiberg, e la konsistorio sustenis quik l'afero en extreme bela maniero. Segun la demando di chef-bibliotekisto Sophus Larsen lu pozis ye la dispono dil komitato la duoplaji-kolektajo di l'universitato en qua trovesas ecelanta anciena verki di historiala e naturciencala kontenajo.

Sub prezido di episkopo Ostenfeld on institucis anke komitato havanta la skopo asumir la forsendo di religiala literaturo por la kaptit-kampeyi.

Ante raporteskar pri to quon facis til num „*Bellibria*“, e pri l'entuziasmo per qua on recevis en la kaptit-kampeyi la nura informo pri la kreado dil entrepreno, me citas kelka nombri qui plu bone kam multa vorti povos donar ideo pri la vastega postuli quin oportas facar ad „*Bellibria*“, se lu satisfacez plene sua skopo.

Existas en tote cirkume 1300 (dek e tri cent) kaptit-

kampeyi, ek qui 500 (kina-cent) jacas en Germania: 450 (quara-cent kina dek) en Rusia; probable dua-deko en Anglia, e la cetero en Francia. La nombro dil kaptiti en la diversa kampeyi multe chanjas; on dicas ke normala kampeyo en Germania kontenas 10,000 (deka mil) kaptiti, tamen plura kampeyi exter Germania kontenas certe plu poka kaptiti, nam trovesas en tote versimile ne plu multa kam 5 (kin) milionii kaptiti; probable nur cirkume 4 (quar) milionii.

On komprenas ke por obtenar ulo on bezonas monti de libri. Tamen ne esas mikra monti qui til nun forsendesis ed balde forsendesos. Til meze di aprilo „*Bellibria*“ recevis ed expediis cirkum 15,000 (dek e kin mil) Rusa libri, e cirkume 100,000 (centa mil) Germana. Nova sendaji ariveskos ed esas aranjata; on expectas 30,000 (tria-dek mil) Rusa, 150,000 (cent ed kina-dek mil) Germana, e 3000 (tri mil) Angla libri. Ulte to cirkume 300,000 (tria cent mil) tomi esas pronta departor de Moskva; li arivos ad København probable en kelka monati.

II

Quale dicita supre nova chapitro dil historio di „*Bellibria*“ komencis en februaro. Ye ta tempo la tota preparanta laboro esis finita, on konkordabis pri la censurala decidi, ed on votabis la necesa pekuniala moyeni. Nun on povis komencar komprar libri grandope en Anglia, Germania, Rusia ed Austria ed en la dio kande arivis ad København l'unesma varo-vagono kargata de libri di militala biblioteki, on multege pluvastigis la kadri dil agado di la Dana komitato. On multopligis la kontor-laboro; oportis trovar plaso por aranjar la kolosala libro-sendaji same kam multege augmentar la nombro di kunlaboranti.

En la kontoro dil urbo-domo on aceleris la laboro. La labor-tempo komencas ye 10 (dek) kloki ed finesas ye 6 (sis) kloki; ma eventis ofte ke oportis durar la laboro til 10 (dek) kloki. Esis mem dii en qui on povis finar erste pos nokto-mezo.

Oportas skribar letri ad la diversa kaptit-kampeyi, same kam forsendar questionari. Kaptita profesori, doceri, doktori, e studianta aspiranti ye bachelereso, forestisti e. c. enskribas sur ica questionari sua nomo, antea domicilio, la nomo di l'universitato od di l'instrukterio ad qua li apartenis od de qua li esas ekirinta, la stadio quan li atingis pri sua studii e la tituli dil libri dezirata. Omna ta informi kolektesas meto-dale, pos quo on sendas li ad la diversa universitati e skoli, pregante ke on adsendez la dezirata libri. On facas granda kartoteki sur qui on enskribas la nomi e la deziri dil kaptiti, por ke plu tarde kande arivos la libri omno povez kontrolesar konvene. On interkambias nombroza skribaji kun diversa help-komitati exterlande kun libristi e transport-firmi; ed ad ico adjuntez la omna-dia e sat voluminoza aferala korespondado. Fine kande la libri forsendesos oportas skribar amasi de kargo-lettri, doganala deklari e komercala statistiki; en quo koncernas la paketi a Rusia on mustas donar omna informi en du lingui (Rusa ed Franca).

La tota laboro facecas tam da kunlaborantaro ricevanta salario fixigita, kam da sat granda nombro de voluntala kunlaboranti, precipue studenti e yuna siorinì instruktita pri kontor-laborado, e qui, entuziasmoza pri l'afero, sakrifikas ad ol sua liber-tempo, Aparta situon okupas damzelo A. E. Guldstad, elqua ne-egoiste asumis granda parto dil korespondado en stranjera lingui. Kom reprezentanto dil Germana helpkomitato doktoro pri yuro-cienco R. Schairer de Tübingen partoprenas la kontor-laborado kande il restadas en nia urbo; same pri redaktero S. Turczinovicz kom reprezentanto dil Rusa helpkomitato en Moskva.

Kande la libri amase ariveskis, oportis trovar loko, ube on povis lokizar oli provizore. — On turnis su ad diversa personi ma sen rezulto. — Tamen uldie la komitato recevis grandega ofro da direktero Vagn Jacobsen, qua pozis la necesa spaci ye dispono, en Gl. Carlsberg tam en la glipto-muzeo, kam en administreyo.

La recevo same kam la forsendo dil libri postulas multa tempo ed efektigas ofte granda trublo. Oportas examinar sorgoze omna libri; oportas kontrolar ke nula noteti esas adjuntita, nula vorti substrekizita. Ulte to postulesas ke la libri ne havez starchita bindi, nam on dicas ke tala bindi ofte uzesis por fraude importacar komunikaji interdiktata. — Recente granda libro-sendajo arivis de Germania; plura mili ek oli bindesis, oportis tranchar omna bindi ante ke on povez donar ad la libri la stampuro qua garantias lia endukto en la enemikala lando.

Anke en Carlsberg tre granda voluntala laboro facesas da homuli e homini sub prezido dil Norvegana bibliotekisto damzelo Alfhild Smith ad elqua „*Bellibria*“ en tote debas multega danko pro l'ecelanta ed experta helpo quan el donis de la komenco, e tote ne-egoiste. Me profitas l'okazono por atraktar l'atenco ad la bela e komplezema maniero per qua la „popul-biblioteki di Throndhjem“ relatis ad la questiono, grantante ad damzelo Smith konjedo di un yaro, Ica konduto semblas duoble atraktiva, kande on savas ke sioro Slomann solicitis lasta yaro la komonala popul-biblioteki pri permiso rempla-sigar su da supleanto, ma ke ilua solcito recevis brutala ed absurda refuzo.

La sat granda libro-kolektaji sendesas ordinare en ligna kesti. Ma la ne-granda kolektaji same kam la specala libro-deziri forsendesas quale „*Liebesgaben*“ en telo-saki, de qui on uzas mili; li omna sutesas per voluntala helpo.

La fervoyal-administrerio favorozas diversmaniere la forsendi; exemple oli transportesas gratuite trans Suedia en Dana varo-vagoni olqui esas gratuite ye dispono ad „*Bellibria*“.

Tamen on ne kredez ke la kozo esas finita per forsendar la libri. Esas necesa anke deputar prokuracieri, qui havos ne-limitizita aceso ad la kaptit-kampeyi por parolar persone kun la kaptiti pri lia deziri. Pluse la prokuracieri devas kunportar provizora mikra librari, olquin li lokizas, aranjias ed administras.

Kelka tempo ante nun on sendis doktoro pri literaturo Jens Kure ad Rusia. Il voyajis ad Petrograd kun Germana prob-biblioteko aranĝita segun la libro-listi komponita dal Dana komitato. Ta biblioteko prezentesis ad la Rusa censuro, e nulo impedas nun ke simila sendaji povos pakigesor en kesti e forsendesor. Doktoro Kure havas prokuraco voyajar de kampeyo ad kampeyo e konstruktigar baraki por lekto-chambri ube ton permisas la cirkonstanci.

Simila laboro facesas en Germania da kandidato pri yuro cienco, tradukisto Stefansson qua devas vizitar Rusa kaptiti.

Se on questionas quale on relatas en la kaptit-kampeyi ad l'agado di „*Bellibria*“, lore on trovos amplega materialo ed omna necesa informi en ja ricevita letri ed interpeli, same kam en la plenigita questionari.

La komunikajo pri ke „*Bellibria*“ laboreskis, esis omnube ricevita kun vera entuziasmo. Me tradukas kelke rezume letro ricevita del kampeyo apud Astrakan:

„Pri lektajo lo marchas tre male, o plu juste dicita, ni havas nula. Ni multege joyas saveskar ke la Dana Reda-Kruco remedios ica manki, la maxim granda ek ti quin ni sufragas. La nura informo pri la kontenajo di vua letro efektigis tempesto di joyego che ni. Lo maxim ne-tolerebla di nia stando esas ke trovesas absolute nirga posibleso di mentala okupado. Germana libri ne esas trovebla hike; ed nia situeso tre esencale plu-bonigesus se vu sendez ad ni Germana lektajo. Irga Germana libro, esez de ciencala o de literaturala kontenajo havas por ni la maxim granda valoro ed trovos inter ni lekteri qui lektos oli del unesma til la lasta litero. Irgo quon vu sendez a ni iros de manuo ad manuo e la lerno-libri trovos lekteri fervoroze interesata. Me permisas a me specale pregar vu, ke on sendez a me, se posibla, Angla-Germana lexiko same kam kelka Angla literaturo. Me multe bezonas tala helpo pro nia Angla linguo-kursi, ed esas ne-posibla por me havigar ta helpili hike, nek en Moskva, Kiev, nek de heme. Omna kaptita oficiri en Astrakan pregas vu dankar la

Dana Reda-Kruco maxim kordiale pro lua granda esforci pri plubonigar nia situeso.*

La letri e l'interpeli di „*Bellibria*“ havis tote simila efiko inter la Rusa militalkaptiti. Sequanta letro advenis de kaptit-kampeyo en Celle:

„En nia kampeyo esas cirkume 25,000 (dua-dek mil) Rusa militalkaptiti. Generale nur 7000 (sepa mil) til 9000 (nona mil) viri esas prezenta; ma vintre ed autune la nombro esas duopla. La mikra biblioteko quan ni posedas dum un yaro uzesas ne nur da nia kampeyo ma anke dal soldati laboranta exter la kampeyo, same kam da ti qui esas en la vicena hospitali. L'experienco di un yaro docis a ni ke nur tre mikra parto (cirkum 5-kin po cent) ek ti qui deziras libri povas satisfacesor. Pro to ni pregas vu maxim polite helpar ni en ica afero tante importanta por ni, per sendar a ni un ek vua biblioteki, od turnar vu ad diversa popul-biblioteki, librerii, jurnal-redakterii od Rusa komitati. Por nia skolo ni bezonas literaturo, libri di populal-cienkala kontenajo, e lerno-libri pri omna faki. Quante ni indijas libri hike, vu povez judikar segun la nombro dil kaptiti, ed en tote konsideranta quante ne-kareebla libri esas por homi arachita de lia hemo ed restanta en kaptiteso dum epoko, en qua la eventa kreas tante granda bezono di instrukteso.

Ica e simila letri montras klare qua grandega importon havas l'agado di „*Bellibria*“. Oli donas a ni interesiva regardo aden la kaptit-kampeyi; oli revelas la koruptanta e stupidiganta monotoneso dil karcerala vivo e montras, quale la kaptiti preske hungras pri mentala distrakto. Ili deziras literaturo ma li tamen multe preferas libri instruktiva. Plurfoye on enuncas la deziro pri „serioza lektajo“. Quon on volas dicar per ico, prl lo la questionari donas bona informo.

Ne esas ne-ordinara ke on aranjis linguala kursi en la kaptit-kampeyi. Multega kaptiti demandas lerno-libri pri diversa lingui, vorto-libri e gramatiki. Rusa kaptiti deziras lernar

Angla; Angla kaptiti deziras lernar Rusa, e Germana kaptiti deziras lernar Turka; ma ultre to on studias omna posibla lingui tam Hispana, Italiana kam Franca; ya mem Dana e Sueda. Dua-dek e triyara Germana kaptito ek kampeyo proxim Vladivostock pregas, ke me sendez ad li Rusa gramatiko e lernolibro. Ilia motivizo esas karakteriziva. Il enuncas ke konoco di Rusa plubonigos altgrade ilia situeso; e per lo il volas probable dicar, ke il divenos ne-dependanta de l'interpretisto, qua per su ipsa mustas esar quaze monarko di onmata Germani qui ne esas experta pri Rusa. Kom altra motivo il citas, ke la omnadia vivo kun lia samlandani, pokope esas deveninta desfacila pro manko di konverso-temo. Esas ya experienco facita multfoye, ke homi koaktita vivar kune interne domeno multege limitizita, e qui pro to funde konocas l'una l'altra repugneskas da l'una l'altra uldie frue o tarde.

Ultre linguala helpilin on deziras manu-libri pri komercala korespondado e pri stenografarto; pri la diversa injeniorofaki; pri omno quo koncernas agro-kultivado, quale lakterio, abelerio, edukado di brutaro, garden-kultivado. On deziras tam speciale diserturi kam ordinara manu-libri uzebla en kursu por komencanti.

En tote bezonesas sat multa elementala libri en ta kampeyi ube le instruktita docas le neinstruktita. Por uzado en kursu aranrita por Rusa kaptiti, on deziras alfabet-libri ed elementi di aritmetiko, geografio e historio. En singla kampeyo instruktisto deziris oka-dek exempleri di omna elementala libri uzata en la popul-skolo. Sendube multa ek lia lernanti esis analfabeti. Pro la milito li povos nun akquirar librala konoci, olquin li forsan nultempe altre posedeskabus.

Recente on retro-sendis de singla kampeyo la ricevita questionari plenigita da 179 (cent ed sepa-dek e non) militala kaptiti. Esis astoniva vidar quanta ek la kaptiti deziris manu-libri pri forestala cienco. — Ico havas sua nura expliko per to, ke la forestiti ordinare uzesas kom guatero-patrolio e pro to esas speciale expozata kaptesor.

Tamen existas anke kaptiti qui ne saciesas da lo instruktiva, ma qui anke dezira sulo amuziva. Rusa studenti ek Germana kampeyo sendis a ni sequanta skribajo.

„Arachita de nia patrio same kam de nia familio ni deziras konservar la penso pri la hemo, aranjanante diletant reprezentadi kun Rusa teatraĵi. Pro tio ni pregas vu sendar a ni verki da Ostrovsky, Anrekieff e simila aŭtori.“

Ultre libri, multi pregas pri muzikaji. Muziko ludas sendube granda rolo en la vivo dil kaptiti. De nia urbo on forsendis ad la kaptit-kampeyi tam violini kam mandolini.

Quale rezultas ek lo hike komunikita „*Bellibria*“ esas entraprezo di grandega importo. Ol donos joyo e lumo aden ta mizeroza vivo, quan mustas sentar milion de kaptiti. Ol kurtigos la longa, senlabora hori en la kampeyi, ed kombatos l'ociado same kam lua multspeca danjeroza konsequantaj. Ol estingos la dursto dil kaptiti relate instruktado e distrakto; ol kalmigos lia anmo e aparigos denove la rideto en lia okuli.

Ma „*Bellibria*“ havos efiki qui sizos fore super la aktuala relati. „*Bellibria*“ divenos sendube elemento qua havos importo por la futuro di multega homi. La milito brutale arachis la junaro di diversa landi de lua studii e fakala instruktado. Nun lu esos kapabla riprenar l'interuptita laboro ed igar su apta ad la postuli quin facos ad lu la futuro. „*Bellibria*“ kontrbutos ad lo, ke la maxim bona de lua yuneso ne perdesos komplete; la tempo di lua kapteso divenos parto di lua studio-tempo.

Ni joyez ke „*Bellibria*“ esas Dana entraprezo. Esas energioza ed entuziasmoza yuna Dana homulo qua konceptis la ideo; esas Dana responsiveso, solidareso ed sakrifikemeso qui posibligis olua realigo. Dania havas nun honoroza plaso inter ta neutra nazioni di qui la chefa tasko devus esar: laborar por alejar e cikatrizar kelka ek ta vundi quin frapis la milito.

